

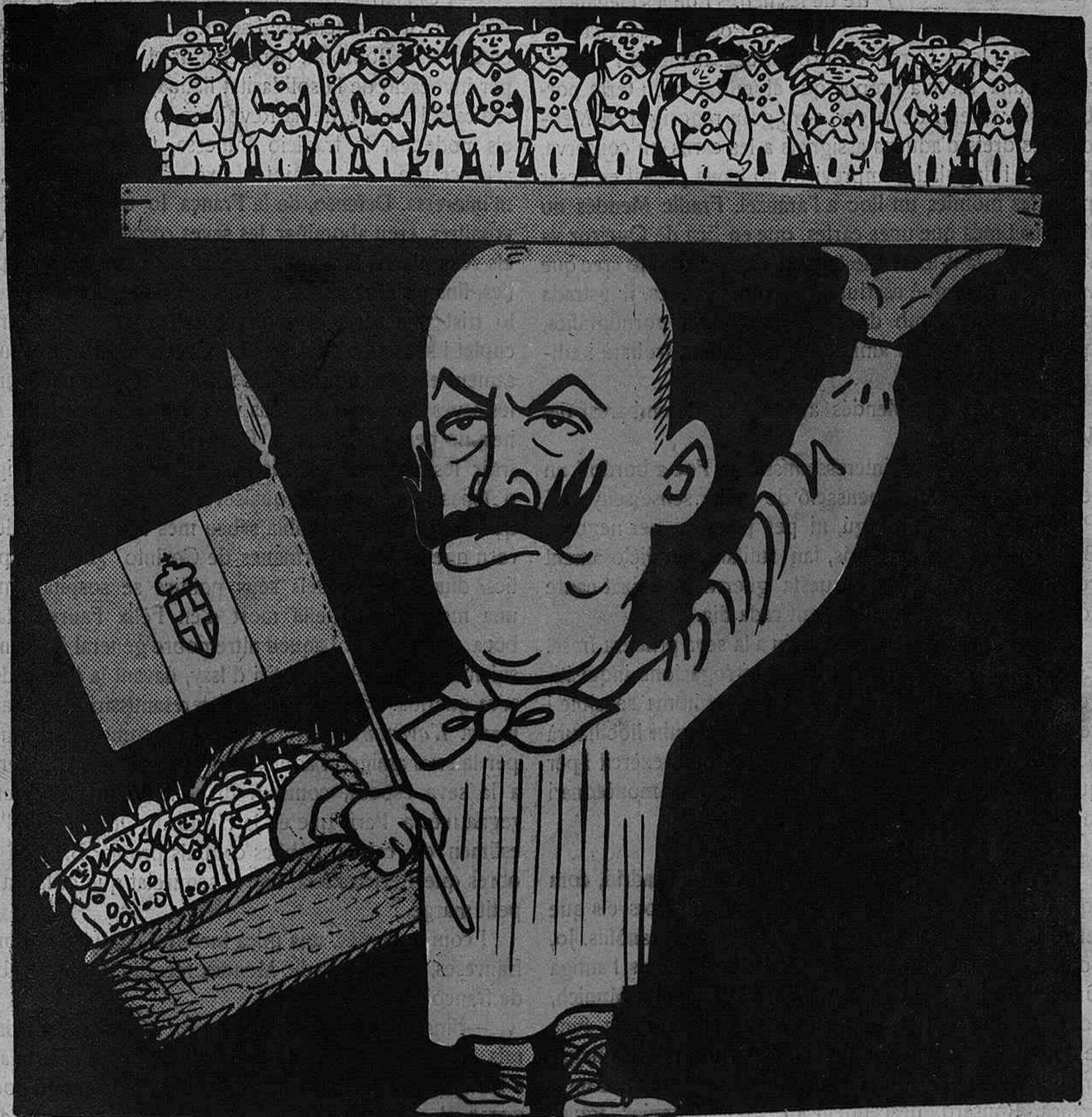
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1896 — Any XXXVII

BARCELONA 30 D'ABRIL DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

NEUTRALITAT ITALIANA

—Ningú més que un *sancti di guixi* com jo és capaç
de fer equilibris amb una cosa tan trencadiça.

Divagacions *and* whisky

AVUI he trobat a un petit Fradic Mendés... Per a imaginar-vos al petit, permeteu-me que us faci la presentació del gran Mendés. Viatger, erudit, *dandy* i poeta. L'àrbitre de les lletres i de les elegancies a Portugal. Posseïa l'esbelta bellesa d'un lord Byron desprovist de satanisme i de coixera, i una momia propia que al entrar-la en terra portuguesa, va tenir de pagar, amb gran regosig d'en Mendés, els drets d'aduana assignats a les carns en conserva, perquè el legislador imprevisor no havia pensat en ficar per a les momies un lloc a l'aranzel. Fradic Mendés no ha deixat més que unes cartes, que en Eça de Queiroz va recullir, titolant-les modestament «Epistolari». Jo crec que en Mendés degué escriure una obra eròtica, il·lustrada per ell mateix amb dibuixos francament pornogràfics, que el meu fraternal amic Marius Aguilar, trobarà i editarà algun dia.

El petit Fradic Mendés acabava de desembarcar del *Victoria Eugenia*.

—Una travessia interessantíssima. Foc a bordo i un temporal. Fou en compensació de viatjar sense senyores. Perquè ja no viatja ningú, ni per plaer, ni per negocis. Buenos-Aires, tan sorollós, tan rutilant, tan viciosament cosmopolita, entristeix. Aquesta guerra ha deixat caure sobre el món un divendres sant cada dia.

El petit Fradic Mendés somriu a la seva primera frase. El moment és propici per a les interrogacions inquisitives. Aquest home delicat i fort, aquest home sensible i cerebral, fet de curiositat i de disciplines, quin lloc haurà ocupat en l'espectacle de la guerra? Per quin exèrcit i per quin esperit, haurà pres partit? La pregunta monòtona i mundial, esclata:

—Seràs francòfil?

—A Buenos-Aires, com a Roma, com a Madrid, com aquí mateix, tots els meus iguals, és a dir, tots els que tenim més d'un milió de pessetes, són germanòfils. Jo, no ho puc ésser... Jo tinc una patria ideal que és l'antiga Grecia i no ha ressucitat certament a Berlín, ni a Munich, no obstant les seves manies classicistes, sinó a París. Fins se dona la curiositat de que en cap altre poble s'hagin produït tants grans homes originaris de Grecia, com a França. Ronsard, descendent de grecs; Chenier, igual; Joan Moreas, venia de Grecia i és deia Diamanto. En quant an en Villiers de l'Isle Adam, inclòs els periodistes de Barcelona deuen saber que fou pretendent al trono

de Grecia. El seu avi fou el primer gran mestre dels cavallers de Malta... Jo sempre he estimat més, amb en Ruben Darío, la Grecia de la França, que la Grecia dels grecs. He posat per damunt de tot i apart de tot a Plató i Homer, però

*Verlaine es más que Sócrates y Arsenio
Houssaye supera al viejo Anacreonte...*

Escolto religiosament la divertida divagació. També, també com el gran, el petit Fradic Mendés posseeix eloqüència. Ell beu pausadament el whisky daurat i en el vas deu beure inspiració. Displícement, a fi de treure tota pedanteria, segueix conversant el viatger:

—I és això lo que jo defenso i és això per lo que jo tremolo. Segurament aquí sereu francòfils, com peroren en el Palais Bourbon, per defensar el Dret i la Justícia, o per invocació de la solidaritat llatina, o per defensar, els radicals, l'esperit de la Revolució, o bé per conservar, els moderats, la tradició francesa, tant religiosa i tant aristocràtica. An a mi tot això, momentàniament, no m'interessa. Defenso, de la França, lo que tot-hom, fins vosaltres, creu abominar, les seves *cocottes*, els seus vins, els seus plaers, la seva literatura lleugera, els seus polítics, fins els seus apatxes. ¿Has pensat alguna vegada en lo trist que seria el món sense'l *champagne*, sense'l cuplet i sense les traviates? La Grecia mostrava orgullosament els seus filòsofs i els seus artistes, emperò també les seves *hetaires* i els seus vins, i el món acudia a Atenes, no per a escoltar a Plató, sinó a beure Xipre i a fruitar les seves dones. Lianne de Pougy ha estat l'igual d'Aspasia en saviesa, i qualsevol d'aquestes francesetes que troten per la Rambla saben més de l'esperit i de la carn que les seves germanes de Corinto. ¿Els seus polítics? dius. Darrera dels seus polítics se sospita sempre una mondana. Aquella mort d'en Félix Faure sota la boca d'una dona! I aquell altre pobre general Boulanger suicidant-se en el cementiri d'Issy, davant la tomba de la seva querida! I aqueix Briand interessantíssim que és anomenat *L'aventurier*, en record de la comedia estrenada per la seva amiga! I aqueix Caillaux veient matar per ell a la seva esposa, com un diabòlic! Venus turbulenta, regna més a París que en la Helada. ¿Que alguns d'ells estimen els cabals públics com als propis? Bah! En les obres que Pericles feia, tinc la seguretat que hi havia un petit marge...

I com jo rigués, una mica incrèdul d'aquestes glories franceses, el petit Fradic Mendés recollí els meus dubtes de francòfil auster:

—Fins els apatxes de la França deuen ésser admirats. Recordeu a Bonnot i als seus companys. En relació a la moral burgesa seràn abominables, però ningú podrà negar el valor ubèlic de les seves morts. Hèroes, a la seva manera, però hèroes. I d'una cultura sorprenent. Tots ells eren filòsofs, i si havien mort i robat era en compliment de teories extrems de Marx Stirner. Un d'ells

escrivía a la seva querida, hores abans de la guillotina: *Nous n'iron plus au bois...* I amb un sentimentalisme de cançó se despedia de la vida. Una raça, estimat amic, no mostra la seva força solament amb els seus enginyers, els seus poetes o els seus financers. També els apatxes ho són, una força. Els reis antics, dels bandolers en feren nobles. La democràcia, més prosaica i inflexible, guillotina els bandolers, en lloc d'aprofitar-los, com les velles monarquies, per a la governació de l'Estat.

Ara fou ell el que somrigué. Acabava de fer una altra frase. I com notés que anava jo a oposar-li alguna objecció a les seves paradoxes, apagant el mig-riure reprengué el monòleg:

—He volgut dir amb tot això, que és la lleugeresa, la paganía, la gracia de França lo que hem de defensar. Aquí tinc un follet anglès: *Letters to an old Garibaldian*. Anglaterra ha donat el millor discurs de la guerra, el d'en George, la millor sàtira, la d'en Bernard Shaw i ara amb en Chesterton, el millor article contra'ls alemanys. «Creiem que seria més desagradable,—diu—menys sana i menys capaç de llibertat i de riure que qualsevol dels pitjors moments del passat europeu.»

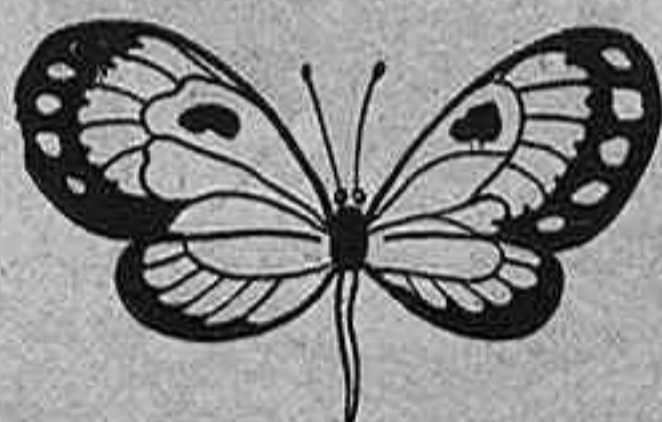
El petit Fradíc Mendés, aixeca el seu vas de *whisky*:

—Bebem pels vins, per les dones, per les cançons de la França.

Els vasos de *whisky* brillaren com dos gots llitúrgics:

—Per el riure que venen a matar els alemanys.

PARADOX

La defensa de la mosca

Ciudadans de Barcelona: A vosaltres. als que sempre he procurat servir com a ningú, presentant-me a núvols a la vostra presencia, dançant en vostre honor dances aeries que rieu-vos-en de les de la Tórtola Valencia, desvetllant-vos amb les meves caricies quan dormieu aquelles ensopides sestres estivals, me dirigeixo avui, i m'hi dirigeixo, és molt trist dir-ho, amb el cor ferit per la ingràtitut i per la manca de sentiments estètics d'algun dels vostres conciudadans.

Què'n teniu que dir de mi? Parlem del meu físic. Em sab greu tenir que fer-me jo mateixa la lloança, però, si no soc jo, qui serà? Què hi ha que dir del meu cap tallat com un diamant? Què hi ha que dir d'aquests meus ulls? Jo, com Minerva; soc la dels ulls de bou. No haveu notat mai la gracilitat de la meva trompa? Venus no lleparia i xuclaria amb major delicadesa.

I les ales? Devegades he sentit poquesvergonyes que, amb sò de despreci, diuen: De color d'ala de mosca. Imbecils! Les ales de mosca no'n tenen de color; són transparents com l'aigua clara i el cristall. Deixen veure lo

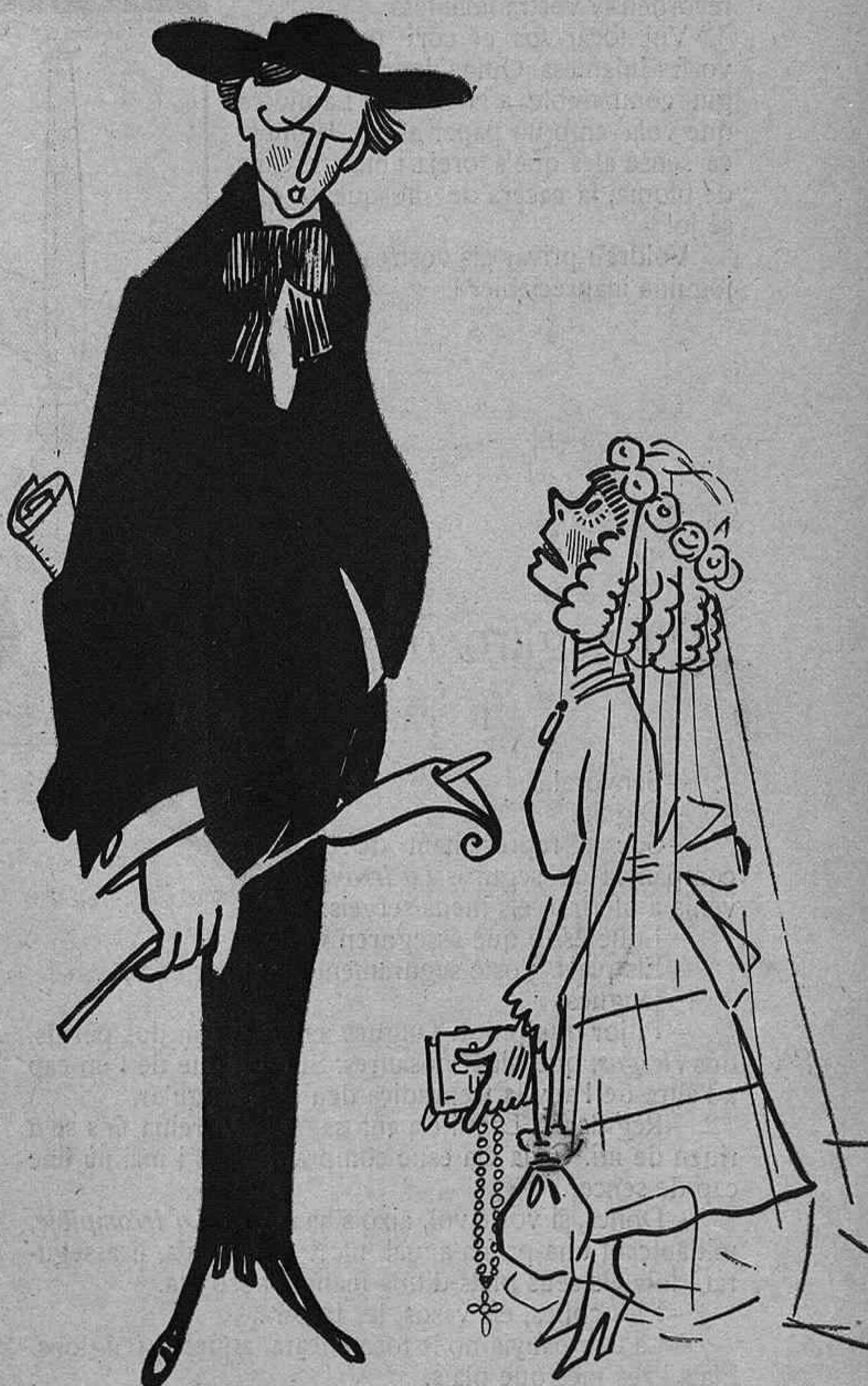
que hi ha sota: si són miseries, miseries; riqueses, si de riqueses es tracta. Les meves no amaguen, poc ni molt, aquest verd tornasolat amb que va vestir-me Déu. Aquest verd que només gastem nosaltres, uns escarbatets, els espía-dimonis i certes menes de serpents.

Al dit pit hi portem cuiraca com la Minerva abans anomenada, el nostre ventre és gros i sempre prenyat. Vosaltres, homes, sabeu lo respectable que és la feconditat.

Que'ns embrutem? També s'embruten els cavalls i els pardals de la Rambla i vosaltres mateixos, què carai!

Que fem actes deshonestos? També en fan els goços, i, además, aixís veieu *vaudeville* de franc.

Que vos molestem? Vaja, homes, això és defensar la mandra. Nosaltres treballem de dia i dormim de nit, igual, igual que vosaltres; ara, que quan vos veiem enso pits vos despertem. Es un crim?

FLORS DE PRIMAVERA

—A vostès, els poetes, els deu donar molta inspiració el mes de maig...

—Cada dia un raig.

De manera que hi ha Societat protectora d'animals i plantes per a tot-hom menys per a nosaltres?

Poseu-vos la mà al pit i dieu-me si això és just.

Ah, no!

I, además, com penseu exterminar-nos? amb aquelles ampolles de les cases de pagès, tan fastigoses, plenes de sucre i vinagre i de cadavres mosquils? A cops de tires de paper fi? Amb aquells papers de trampa on et quedés enganxada i morta de fam i de set?

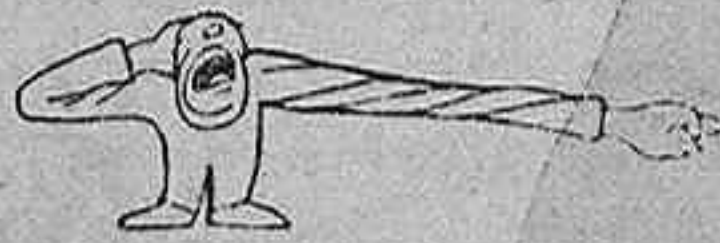
Ah, traidors, cruels! Deixeu viure a tot-hom i, sobretot, a l'istiu. A l'istiu tota cuca viu.

Además, i com a últim argument, recordeu la vostra infantesa.

Vui tocar-vos el cor: recordeu la vostra infantesa. Quina joguina heu tingut comparable a la mosca? La mosca que vola amb un paper al cul, la mosca sense ales que's toreja i mata a cops de ploma, la cacera de mosques... què sé jo!

Voldreu privar als vostres fills d'una joguina inapreciable?

He dit.

Un seguro original

I

—Senyora!...

—Digui...

—Soc el representant de la nova companyia de seguros *La Irrompible*, i venia a oferir-li els meus serveis.

—I què és lo que asseguruen vostès?

—Els plats. Vostè segurament deu tenir criada...

—Dugues.

—Pitjor que pitjor. Dugues criades són dos perills, dos *riesgos*, que diem nosaltres. Suposo que de l'un cap a l'altre de l'any la trencadiça deu ésser regular.

—Regular?... Digui espantosa. A la Virreina fins se'n riuen de mi. Cada dia estic comprant plats i mai ne tinc cap de sencer.

—Doncs, si vostè vol, això s'ha acabat. *La Irrompible*, mitjantçant una prima anual molt enraonada, li assegurarà tots els seus plats d'una manera absoluta.

—I les copes, els vasos, les taces?...

—La companyia no'ls toca encara aquests renglons. Plats i res més que plats.

—I que'm costarà molt, aquest seguro?

—Segons el número de plats que vostè demani.

—Oh! No'ls haig de demanar. Ara com ara, ja'ls tinc.

—Vint cèntims una col-i-flor?... La col bueno, però les flors van regalades, en aquest temps.

—Bé,... serà als Jocs Florals, que les donen de franc.

—No, senyora. No ho permetem això. La companyia no treballa més que sobre plats propis. Ella, una vegada formalitzat el contracte, li proporcionarà els que vostè necessiti, i lo demás, d'allí endavant, corre del nostre compte.

—Perfectament, doncs. Necessito una dotzena de plats fondos i dugues dotzenes de plats plans.

—Tres dotzenes?... Molt bé. Se'n farà anualment, pagades per endavant, divuit pessetes.

—Només?...

—Només. Ja li he dit que era baratíssim. Vol fer el favor de firmar?...

—Amb moltíssim gust!...

II

L'endemà.

Un dependent de *La Irrompible* es presenta, carregat amb un cove.

—Vinc a portar les tres dotzenes de plats que vostè va assegurar ahir.

—Ah! Molt bé, molt bé!...

Poc a poc, el dependent va treient els plats del cove i deixant-los apilats damunt d'una taula.

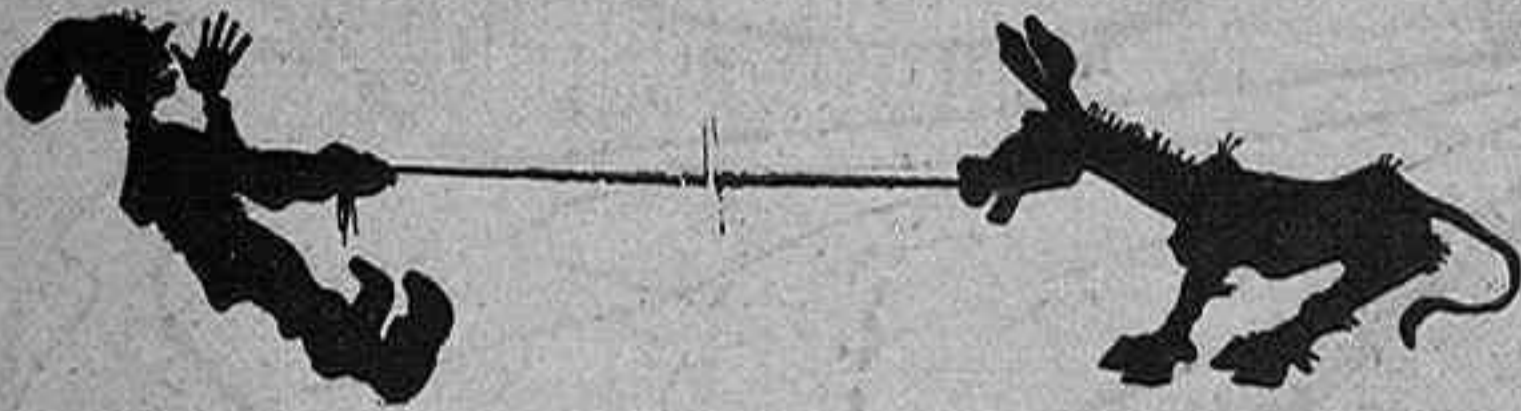
La senyora els examina i llença un crit.

—Ai, ai!... Però si són de ferro esmaltat!...

El dependent, molt serio i sense interrompre la feina:

—Naturalment!... Si no fossin de ferro, quina companyia vol que'ls hi assegurés?...

MATÍAS BONAFÉ

“Ploraners Club”

Quan vam firmar la pau amb els Estats Units, jo, en lloc de retornar cap a Sans, vaig decidir fer una estada a la patria dels enemics. Jo volia veure la languïndia, el país dels grans homes. Aquest era el meu concepte d'aquell país: un país en que tot se compta per mil·lions, fins els fills, on tothom qui no és estrany és una cosa rara; on hi han pares que han arribat a tenir família a tota una estepa. Tot és gran en aquell país. Els reis van pel carrer; n'hi han per a tots els gustos: el rei del ferro, del petroli, de l'oli de fetge de bacallà, del *valor*.

Als Estats Units vaig fer una coneixença. En Marc Twain, un home de cabellera blanca, que tenia una mica més de gràcia que l'Arniches i quasi bé tanta com en Santiago Rusiñol. En Marc Twain era l'andalús honorari de l'Amèrica del Nord. Va contar-me una pila d'histories i va presentar-me a tots els tipus còmics de la seva patria. En recordo un: en mister Sandwich de Pork, president del «Curtidor Pells Humanes Society». Fill de Sant Francesc de Califòrnia—aquella ciutat elèctric-fèrrea, desfeta per un terratrèmol que durà quatre minuts i tres segons, i refeta en tres segons i quatre minuts,—tenia una voluntat de ferro com la ciutat. Era un dels amics més íntims d'en Marc Twain. D'origen humil, va arribar a ésser fins alcalde de Sant Francesc, dedicat a una indústria nova: la curtició de les pells humanes.

Els seus magatzems eren arxiu de pells de primera. Bé podia dir-se que a casa d'en Sandwich de Pork tot-hom hi deixava la pell. De les seves fàbriques sortia de tot: «manguitos» de pell de senyora per a nenes; pitilleres de pell de dona ben negra; panderos de pell de torero caçat a Mèxic; guants de pell de criatura per a *soirée*...

Aquesta indústria, no gaire humanitària, i els seus diners excessius, li crearen envejosos. Dels murmuradors sortí la idea de fer xibarrí, grimegia i gatzara el dia en que Sandwich de Pork morís. Ell ho sapigué, però com home pràctic, va cercar la solució: crear el «Ploraners Club»; una societat protectora del plor com a medi de felicitat humana. Els seus socis estaven obligats a plorar encoratjadament, i tots a la una, al panteó d'els Sandwichs de Pork, tots els dies de dol públic, com Tots Sants i Quaresma.

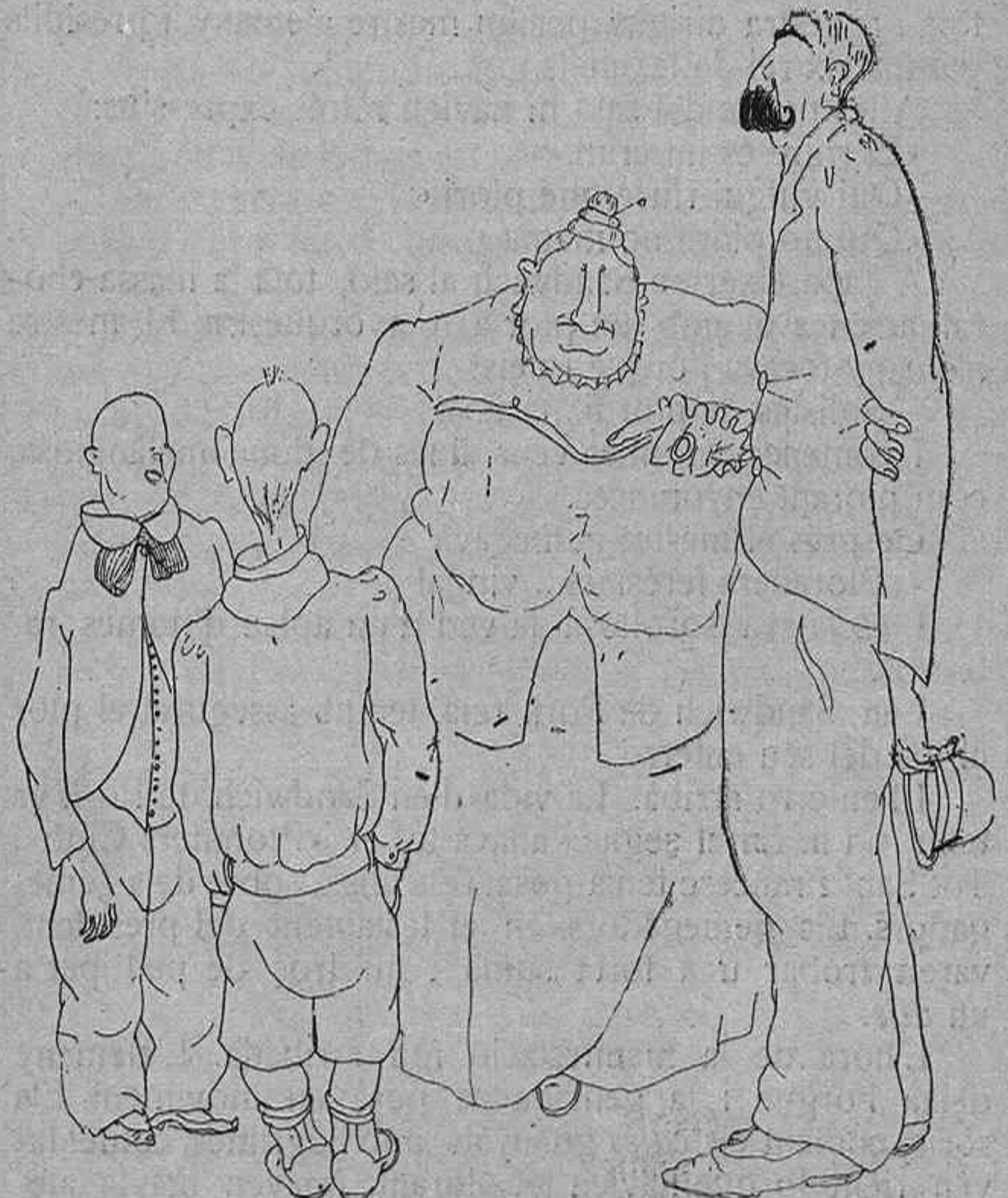
Per a que tot anés bé es varen organitzar ensajos a

A CAL RETRATISTA

—Què li sembla?

—Trobo que m'ha fet el cap desproporcionadament petit.

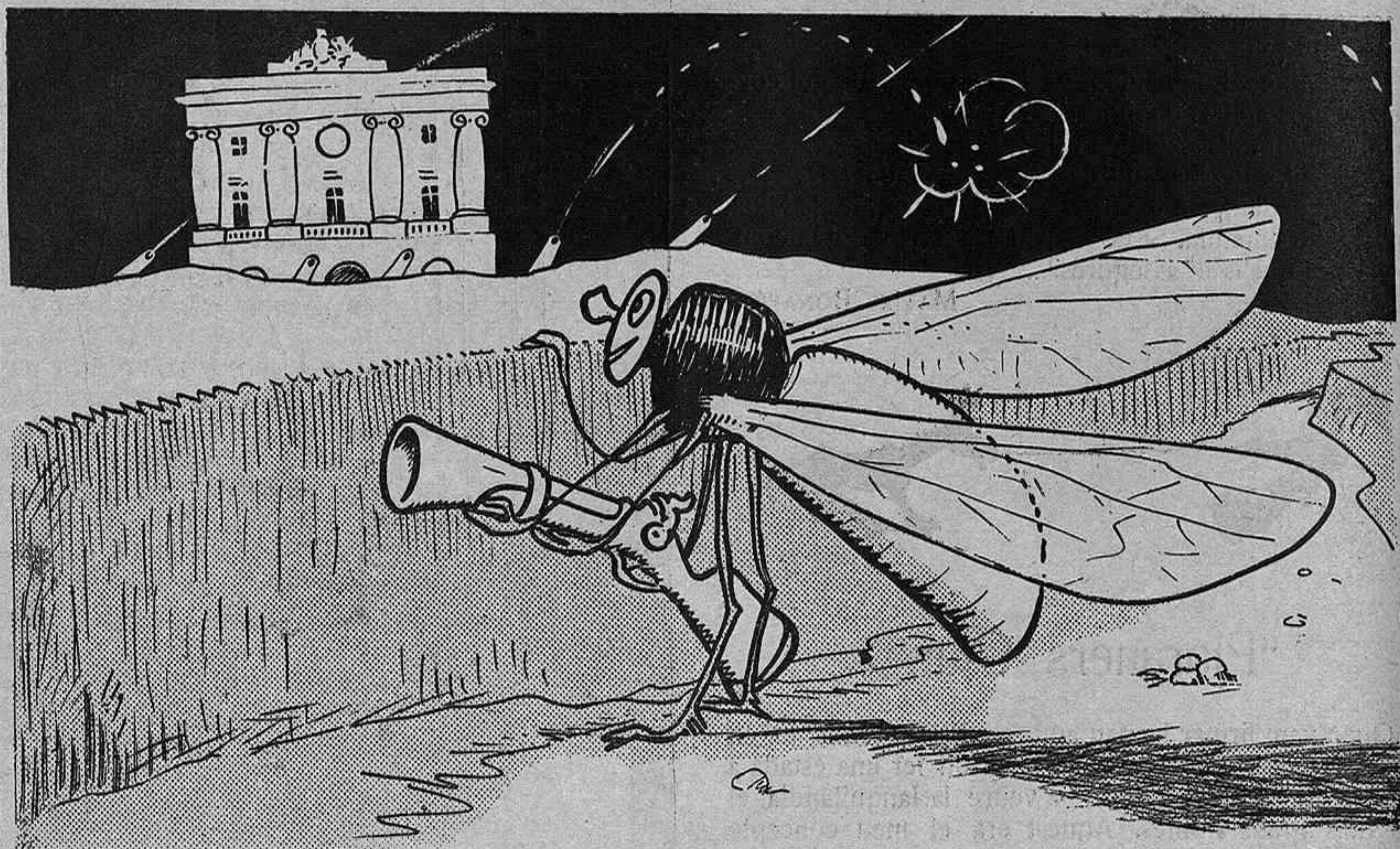

—Quin regalo voleu per la primera comunió?

—Un rellotge d'or.

—Un anell de brillants.

—Veïam si vos fumo una hostia.

DES DE LA TRINXERA

—Guerra a les mosques?... Al pobre de mi!... Vols-t'hi jugar que s'haurà tornat neta aquesta gent...

tota orquestra dirigits per un mestre alemany i presidits pel mateix rei de les pells.

A les parets del saló hi havien rètols expressius:

«El riure és un crim.»

«Qui vulgui riure que plori.»

«Qui no plora no mama.»

A l'aparèixer en Sandwich al saló, tota la massa coral arrencava amb un plor a tota orquestra. El mestre alemany tocava l'orgue i deia:

—Solistes de plor fi... a una!

I començaven unes veus fines de dona melangiosa, com plorant enyorances.

Després el mestre gemegava:

—Ploraners feréstecs... vingal!

I esclatava sorollosa la veu d'un aplec d'homes rabiosos.

I en Sandwich de Pork reia, tenint assegurat el plor el dia del séu enterro.

I l'enterro arribà. La vida d'en Sandwich de Pork va tenir un fi. En el seguici anava tot el «Ploraners Club». Tot Sant Francesc tenia posats els ulls a sobre dels gemegadors. Els gemegadors, en el testament del president, varen trobar una forta suma i un troç de pell per a un dije.

L'hora de la manifestació fou arribada. L'alemany deixà l'orgue i la gentada se posà en moviment. Els socis, contant els calès guanyats amb llàgrimes, comentaven rient lo que havien fet plorant. Anaven massa alegres. A cada Bar, a cada Trink-halle del camí, feien estada. Arribaren al panteó. L'alemany, enlairant per batuta una ampolla de cervesa, donà la senyal... els de la colla començaren la més bàquica melodia...

I per escandalosos, per massa alegres, foren trets els tristos del cementiri.

* * *

I aquesta és una de les narracions que va fer-me en Marc Twain. Ara vui recordar-me d'aquella altra en que s'explica com poden fer-se nèixer lleons amb incubadora i s'ensenya de lletra a les gallines.

AMICUS

En Rusiñol, premiat

Si el fer-se-li sempre a un home la merescuda justícia se'n pogués dir «estar de xamba», hi hauria motius per a creure que no hi ha ningú de més potra que'l nostre Santiago. Ell vol barallar-se amb la gent i la gent riu i encara li fa un obsequi. Res, coses de la simpatia i, sobre tot, del talent.

Sabeu l'autor dels *Jocs florals de Camprosa*? Molt bé, doncs ara acaba d'obtenir el premi Fastenrath per la seva magnífica novela *El català de "La Mancha"*.

Ah, i això que escriu amb normes!

La Casa, des d'aquestes planes, envia una abraçada a l'amic i al mestre.

Uns aparadors

En els llibrets que'ns feien llegir a estudi es deia que, per a en Napoleón Bonaparte, el dia de sa primera comunió fou el més feliç de la seva vida. No tots podem ésser Napoleons; per a mi fou un dels més desolats i amargs, comparables només amb els que immediatament el precediren. Encara, en aquests últims, tenia temor i tenia esperança. No hi ha res comparable al desencant d'un ànima infantil al veure que d'allò tan temut no passa res..

Ja és lluny, però com que amb el dolor succeeix al revés de lo que passa amb el plaer, i si el primer, segons aquell castellanot Jordi Manrique

...después de acordado
da dolor

l'altre

...després de sofert
dóna plaer.

Em molesta veure ridiculitzat aquest dolor que'ns complau moltes vegades recordar en hores de desvetlla, com complau a un soldat vell mirar les marques de les nafres que'l feren progresar, cobert de gloria, en sa carrera.

He parlat de tot això per a protestar d'aquestes ridícules, cursis, immorals, antireligioses exhibicions de vestits que's veuen avui en dia en quasi totes les satreríes a preu fet de Barcelona.

Que és bufó! Uns maniquís vestits de *marinerito*, color de franel·la blanca, agenollats en un reclinatori, amb un gran llaç, i un llibre d'anar a missa enquadrat de nàcar o de celuloide i un gran ciri. Una estampa, representant un Sagrat Cor llepat, presideix la sessió.

Vaja! No comprenc com encara no hi ha hagut un capellà de bona fè i de caràcter, que no hagi romput el vidre i tirat els ninots en orri.

De manera que'ls nois catòlics s'han de disfregar de bolado per a fer el primer acte espiritualment greu de la vida?

No dubto de que als nostres sastres els convé encantar a les maretes ximpleres que veient als seus nins vestits de blanc ja'ls creuen angelets; però, tampoc dubto, que pel respecte degut a les criatures, que'n seràn víctimes, als bons cristians, a les persones de bon gust i a nosaltres, no s'hauria de permetre aquesta exhibició de disfrees.

Carai! No més em faltaria saber que per a fer-me partir tant em van cobrir de llaçades de seda com a un bè que's va a encantar.

R.

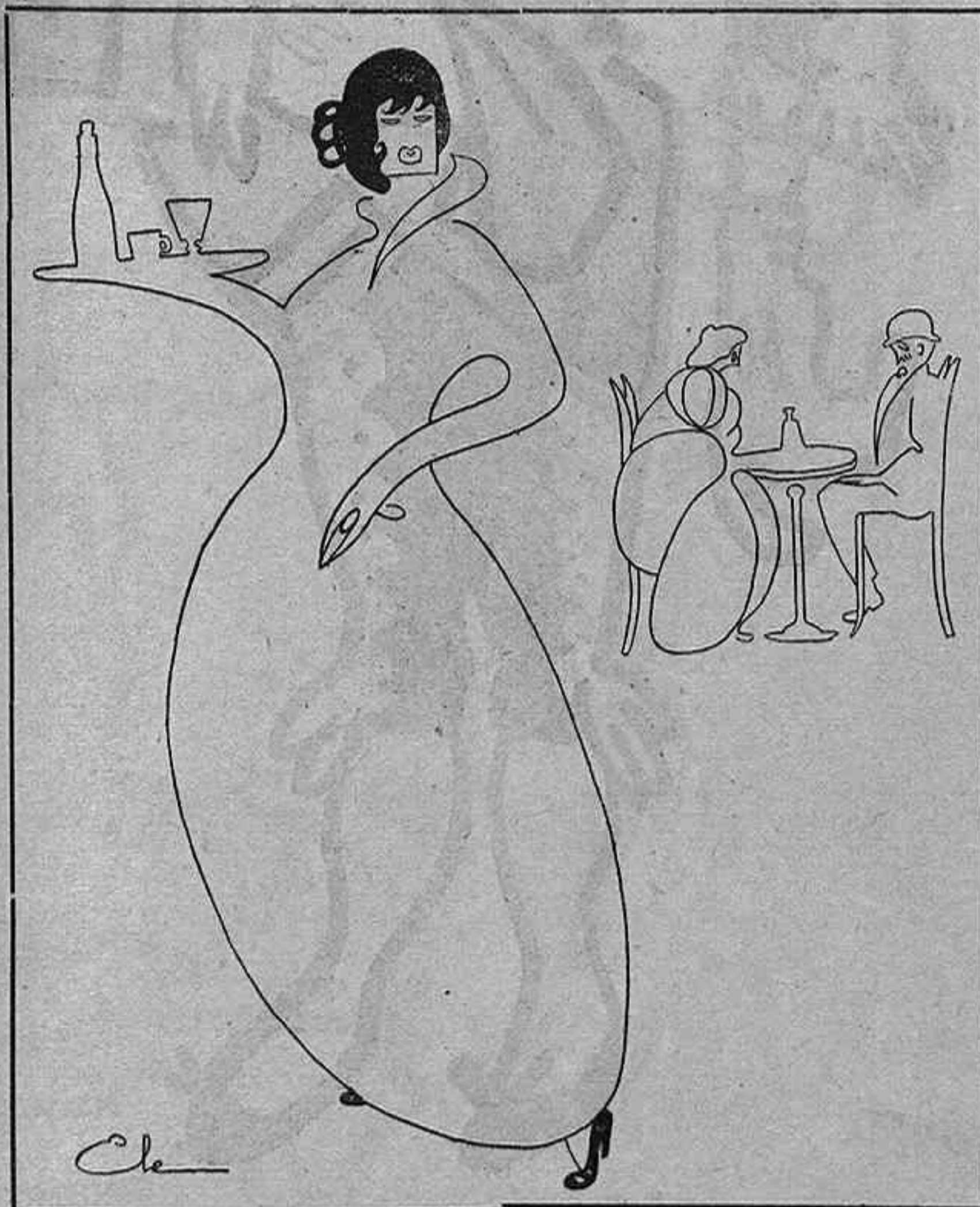
Del Jardí dels humoristes

EL LENGUATGE DEL PARAIGÜES

Aquella vella que no's volia morir mai per a poder saber-ne de noves, ja sabia ben bé lo que's feia.

—Velam si portant sombreros me convertiré en berret? Aquests homenots!

La camarera

—Tualell! Un antipésico pel senyor!

Ara resulta que'l paraigües, 'aqueix trasto inútil, que quan ha de ploure sempre ens el deixem a casa i quan ens el enduem indefectiblement es posa a fer un bon sol, thmbé té el séu llenguatge, els séus significats emblemàtics com el mocador, com les flors i com altres coses més poètiques.

El descobriment l'ha fet un humorista anglès qui, amb tot i ésser professional de la broma, el recomana amb la més gran serietat. No hi farem cap comentari. El lector jutjarà. Nosaltres no fem sinó traduir les seves paraules:

«Deixar-se un paraigües en un paraigüer públic, vol dir que aviat canviarà d'amo.»

«Obrir-lo bruscament al carrer, indica que perilla l'ull d'algun pobre vianant.»

«Tancar-lo ràpidament tenint-lo enlaire, vol dir que s'esquitxarà més d'un berret.»

«Quan una dona va amb el paraigües obert i al séu costat un home s'està mullant amb l'aigua que d'ell regala,... això vol dir galanteria.»

«Quan, al revés, és l'home el qui's cobreix amb el paraigües i la dona la qui's mulla,... llavors significa matrimoni.»

«Dur el paraigües de manera que arrocegui poc o molt mentres es camina, vol dir que acabarà per encepagar el que va al darrera.»

«Posar un paraigües de cotó aprop d'un de seda, vol dir: «després faré veure que m'equivoco, i canviar no és robar.»

«Deixar un paraigües a un amic vol dir: *soc un beneit.*»

«Tornar un paraigües prestat significa... No sabem lo que significa perquè aquest és un cas que no s'ha donat mai.»

«Portar el paraigües a dins d'una funda, vol dir que té alguna branilla trencada o que és molt vell i foradat.»

«Anar a fer una visita amb paraigües, vol dir que te'l deixaràs oblidat.»

«Posar-se dues persones a sota d'un mateix paraigües, vol dir que totes dues es mullaran.»

«Sortir de bon matí de casa amb paraigües, vol dir que farà un sol que estabornirà les pedres.»

U. N.

GLOSARI

ESPURNES DE LA GUERRA

Què me'n diuen del darrer invent dels homes de la Kultur? Fins ara s'havien acontentat afusellant capellans, esventrant dones i criatures, enfonsant vaixells indefensos, llençant obusos gegantins, incendiant biblioteques i museus, enderrocant esglésies i lligant els séus propis soldats a les rodes dels canons. Avui el séu refinament de crueltat arriba molt més lluny. Es veu que durant els nou mesos de guerra no han badat pas. El part, després dels nou mesos, ha sigut laboriós i fecó.

El nou invent dels homes de la Kultur consisteix en unes bombes que, a l'esclatar, despedeixen uns gasos asfixiants que envenenen l'atmosfera. Projectil que peta a prop d'una trinxera, cinquanta, cent, doscents soldats per terra, estebornits, inútils de moment per a la defensa.

ELS DOS FENOMENOS

Belmonte.—Pero mato con más arte.

No's podia arribar a més en materia d'enginy guerrer, i no podia sortir d'altre caletre que del caletre dels imperialistes germànics. En cap cap cab lo que cab en el cap d'un professor Kultural dels nostres temps.

Després dels nou mesos d'embrac, resultat de l'abominable aparellament de la Kultura i el militarisme teutònic, «tot ha anat bé»; no ha sigut cap noi, però ha sigut una bomba gaseosa, que ha nascut robusta i plena, tan plena i flatosa que no para de llençar ventositats. No ha sigut bessonada, però ha estat bacinada. Els personatges d'en Vallmitjana dirien que «són xaveies que s'arriren».

Un invent de guerra que no és un invent; és una indecència.

En contra d'ell els peluts de França no tenen necessitat de gastar municions. Per a lliurar-se de la defecació no'ls cal sinó un bon ventall en una mà i tapar-se el nas amb l'altra.

XARAU

TELÓ ENLAIRE

Dissabte a la nit va tenir lloc, en nostre «Liceo», l'estrena a Espanya de la darrera obra d'en Puccini *La fanciulla del West*.

En Puccini és home que s'enamora sempre d'arguments tràgics i terrorífics. En *La fanciulla del West*, per no desmentir la fama, passen coses esgarrifoses: nits fosques, vent que xiula, cow-boys amb ganivets, trets, homes ferits, en fi, tragedies seguides.

La musica de *La fanciulla del West* és una repetició constant de temes de *La Bohème*, *Tosca* i *Madame Buterfly*; però així com en aquestes obres té encara la musica certa unitat i lligament, en *La fanciulla del West* hi ha com una desorientació seguida. En el darrer acte, el millor de l'obra, hi han els moments més felïços del compositor.

L'interpretació acabadíssima per part de la senyora Racanelli, que va mostrar-se molt millor actriu que en *Tosca*.

El senyor Viglione Borghese va treure tot el partit possible del séu àrid paper; i, al fi, vàrem sentir an en Vacanni amb tota la esplendidesa de ses facultats.

L'orquestra, baix la batuta d'en Mascheroni, molt brillant. Mereix elogis la direcció escènica, com també la decoració del darrer acte, que és d'un gran efecte.

Per debut del tenor Canalda va posar-se en escena l'òpera d'en Saint-Saëns *Sanson e Dalila*, cantada per dit tenor i la senyoreta Dolors Frau.

Aquests dos artistes, quin debut fou anunciat amb modestia, varen fer un *Sanson e Dalila* que bé voldrien fer-lo cantants que venen anunciats en els cartells amb lletres grosses. L'escena d'amor del segon acte fou cantada per la senyoreta Frau i pel senyor Canalda amb gust i escola immillorables, revelant-se també com dos grans actors. Sigueren força aplaudits.

Per a demà està anunciat el debut de la senyoreta Ferri amb *Pescatori di Perle*.

Al «Cómico» han donat *L'ardent Alfred*, que ha obtingut un brillant èxit; además han tornat a col·locar-nos *Els allotjats*, que ja se sab que és cosa de *gran risa* i en la qual tenen motiu per a lliur-se, no solament les esculturals senyores de la casa, sinó també en Santpere i en Bozzo.

La colla de la Jordi no ha volgut quedar-se enrera i ha posat en escena *L'aimant de la seva dona*, que ha sigut aplaudidíssim pel públic del «Soriano».

I ja diríem prou si uns fulanos anònims no'ns haguessin sorprès al «Apolo» amb aquesta brometa de les funcions intensives.

La cosa està molt ben pensada, sobre tot pels dies de pluja.

Agafes quinze cèntims i te'n vas a la comedia. T'asseus i ells que facin. Que surt l'Ardevol i fa lluita? Molt bé.

Que surt en Barbosa i amb una colla que porta darrera representa peces i comedies en castellà i català? Vagin dient. Cinematograf? *Arriba!*

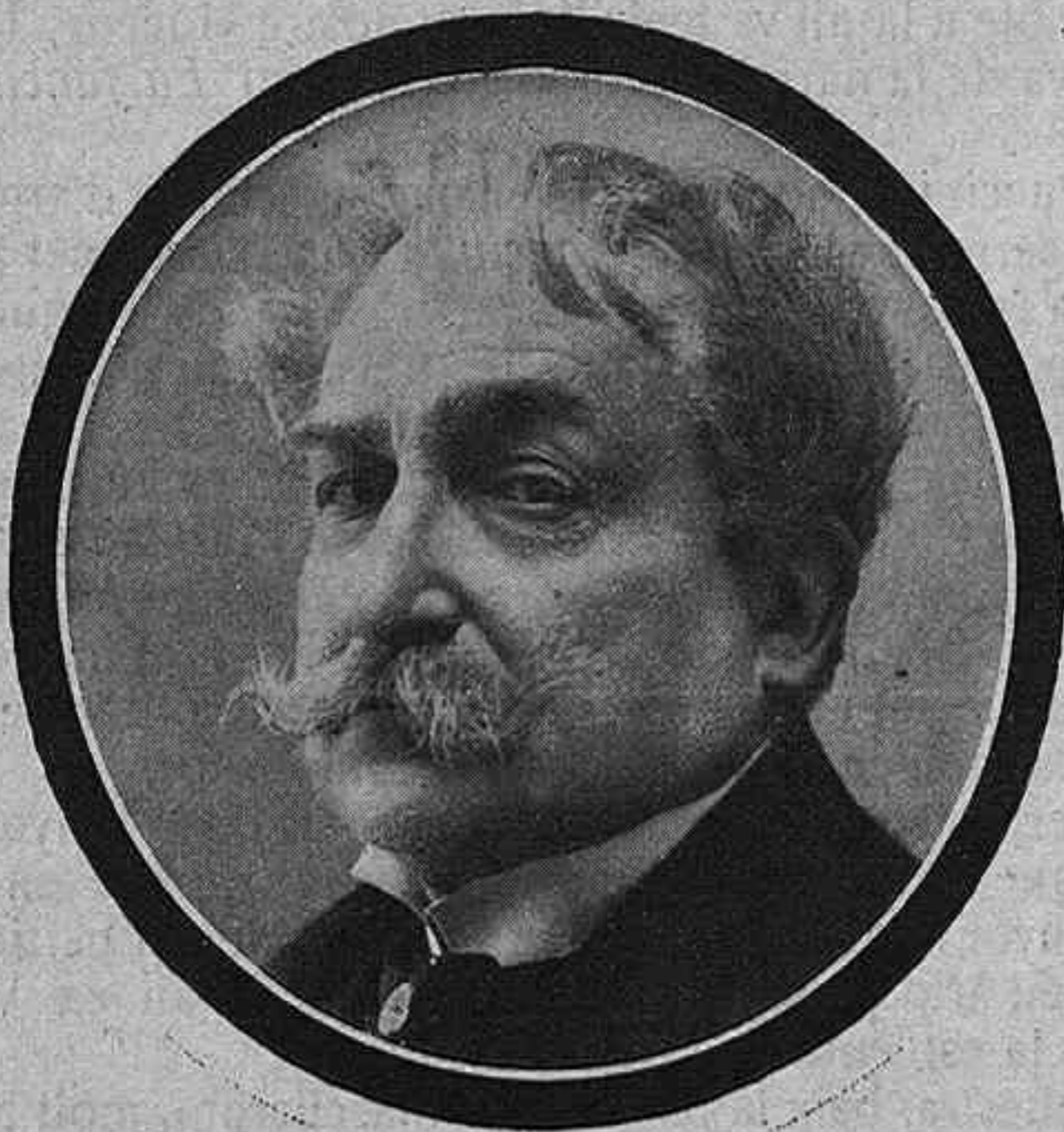
Que surten atraccions com la María Laitano, la Morató, la Hortensia o els Mary Bonetti? Cantin, cantin, que la qüestió és passar l'estona i, des de les quatre a la una, tenim molt de temps per a perdre. La llàstima és el sopar que, si no te'l portes, se refreda. Els poquesvergonyes del «Apolo» no donen sortides i, és clar, se fan barba d'or, perquè aquell que hi va no pot deixar de tornar-hi, amb sortida o sense ella.

Continúa amb èxit creixent el «cicle de comedia catalana» al *Auditorium*.

Dijous passat s'hi representà l'obra d'en Feliu i Codina *Lo gra de Mesc*, que agradà extraordinàriament a la concurrència. L'obra tingué tots els alicients d'una veritable estrena, i, donats els mèrits de la mateixa, fou una revelació simpàtica per als aimants del teatre català; sobre tot per l'element jove que la desconeixia.

Llàstima que la presentació no estigués a l'altura de la comedia.

Entre'ls comedians s'hi distingiren en Goula, la senyora Vila i en Tor.

En Ramón Padró

Se m'ha mort un altre mestre. Pot-ser ell, en les anades i vingudes de la vida, ja no's recordava de mi, és molt natural. Tampoc em saluda el seu fill amb qui tantes entremaliadures havíem fet plegats, i també és natural. Cada un pel seu costat, jugavem d'infants i ens hem

separat de grans, però a mi em plau trobar-me'l enbolcallat amb l'uniforme militar. Aleshores em toco al cap i veig que porto sombrero tou. Estic segur de que si li deia:

—Tu! recordes el col·legi Balmes? Me donaria una abraçada i tornariem a ésser antics companys d'abans. Però, jo, no! No vui posar en sentiment l'uniforme.

Doncs sí, en Ramón Padró, l'artista que acaba de morir a Madrid, era el mestre de dibuix; per mi fou de petit un amic; les vegades que m'acompanyà a veure els ferros de la Seu de Barcelona!

El seu gran amor eren el noi que volia que fós artista i el seu germà Tomás.

Ell treballà molt com artista decorador, demostrant sempre bon gust; fou corresponsal de guerra i com a pintor deixa algunes teles molt notables.

Com és natural col·laborà en L'ESQUELLA i fou gran amic nostre. Descansi en pau.

Aquesta setmana sí que tota la nostra atenció se l'endurà la nàutica. Regates de rem, regates de vela, regates al R. C. Marítim, regates al Club de Mar, botadures de canoes,... demanin! Diumenge passat fou un dia veritablement mediterrani.

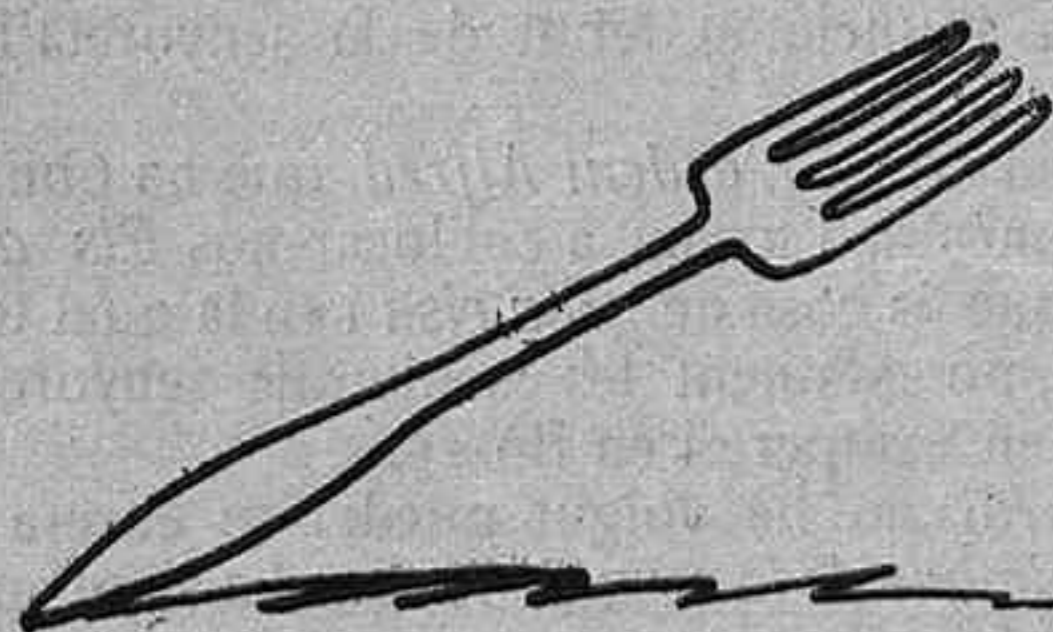
Mes, anem per parts. L'antic i acreditat R. C. Marítim ha començat a espavilar-se en lo del *rowing* i diumenge ens obsequià amb la primera prova de les eliminatories de dos equips per a presentar enguany al Campionat d'Espanya, que ostenta ja fa bastants anys. La susdita prova fou de fondo: 2.000 metres, línia recta. Els equips que's presentaren, cinc. Els que actuaren, quatre (per manca d'embarcacions). Els resultats, els següents:

Equip Santamaría	8 m. 36 s.
» Vela	8 » 52 »
» Aznar	8 » 55 »
» Margarit	9 » 11 »

Com se veu l'equip Santamaría arribà primer, però amb una ventatja tan minsa sobre'l darrer (que portava aquell iol vell de la *Catalunya*) que bé pot afirmar-se que'l primer lloc no serà pas per ells al final de la prova.

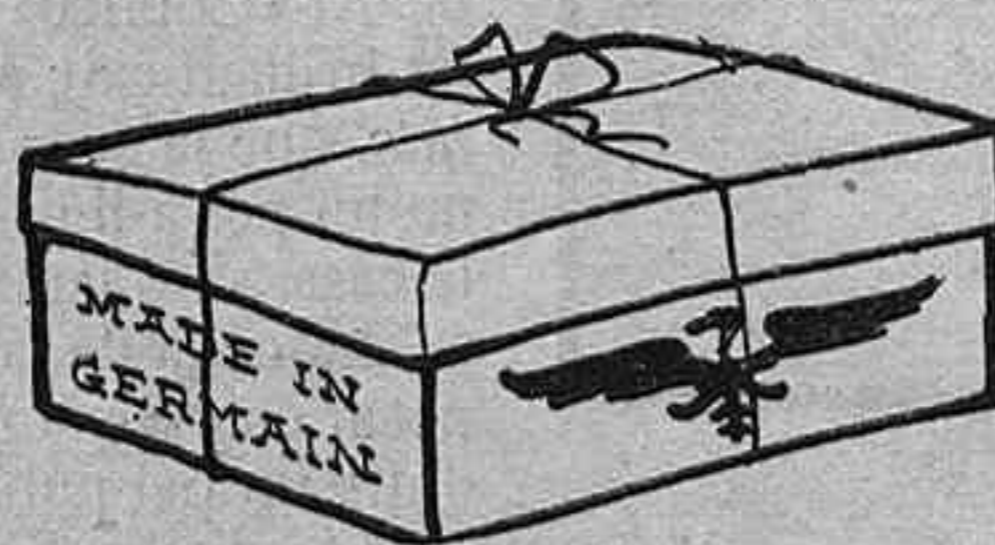
Dels temps no se'n pot dir mal ni bé. Són uns temps bonics sense ésser esplèndits. Veurem les probes successives.

El Club de Mar del C. A. de D. fan la segona prova de la *Copa Matagalls*, prova de fondo, com la primera. Trajecte:

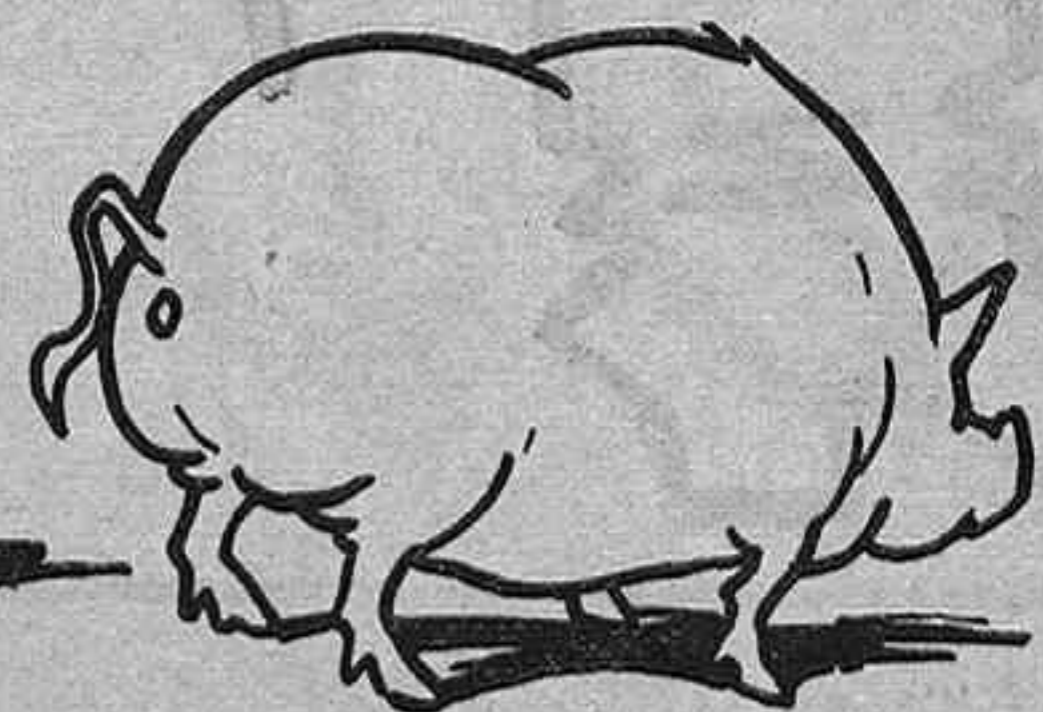

LEMES FLORALESCS GERMÁNICS

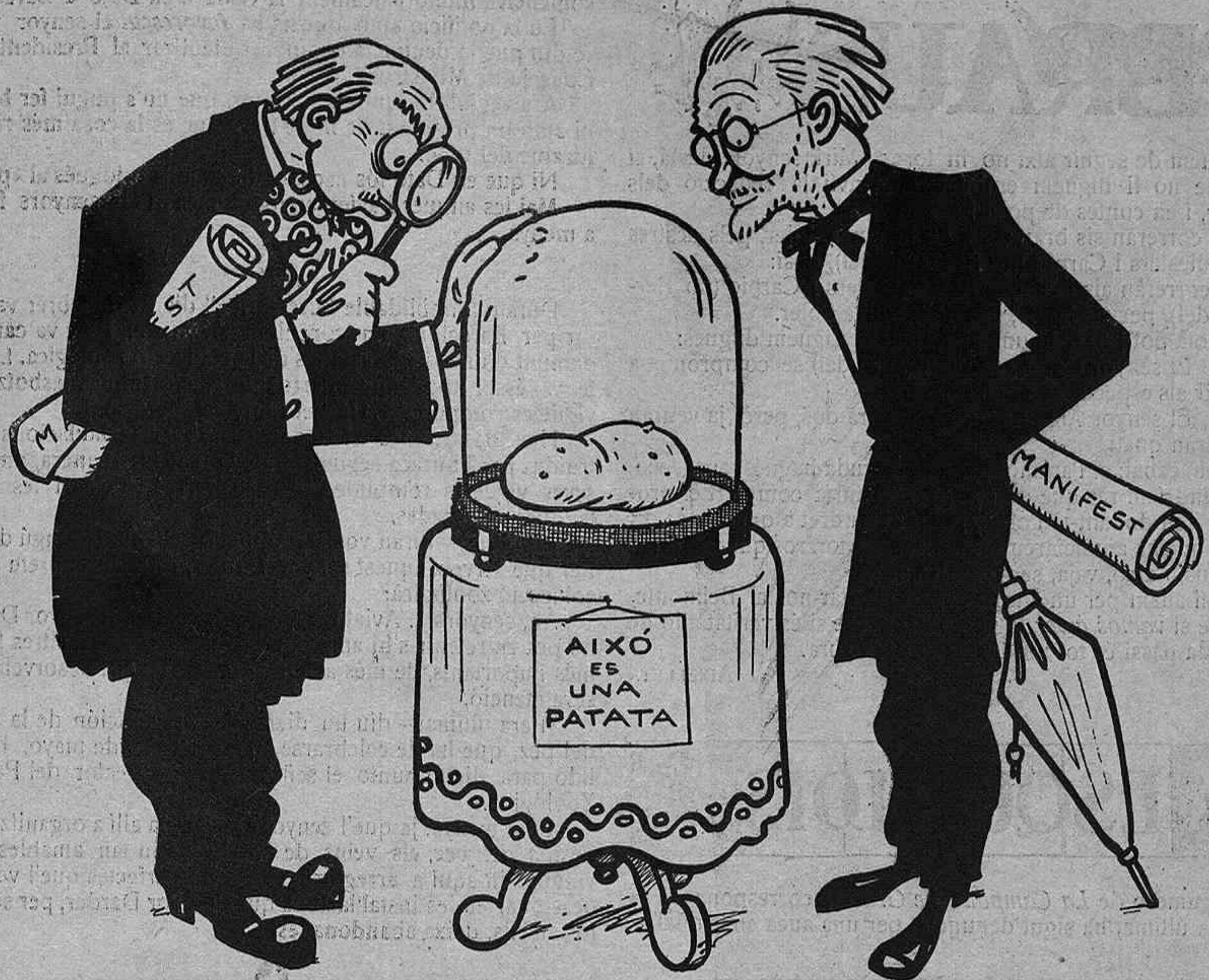
Patria

Fè

Amor

KULTURALS BERLINESOS

—Ja tenia raó en Pompeyo Gener...

—I tal si en tenia!... «Una cosa és la *kultura* i una altra l'agricultura.»

5.000 metres; una virada. Equips que's presentaren, cinc. Resultats del tres primers, els següents:

Equip Cortadellas	22 m. 32 s.
» Giner	12 » 39 »
» Campos	22 » 54 »

Com se veu els temps milloraren encara, amb relació del primer dia, si bé no modificant per això l'ordre dels tres equips primers que, sumats els temps, feren:

Equip Giner	47 m. 13 s.
» Campos	47 » 51 »
» Cortadellas	48 » 14 »

No volem insistir sobre l'importància d'aquests resultats en una regata de fondo com aquesta veritablement formidable, perquè no se'ns titlli d'apassionats, però seguim creient que els *ravigmen* del Club de Mar, han fet lo que encara no hauria fet ningú a Barcelona i, estant com estem convençuts de que en les regates de velocitat de diumenge vinent (2.000 metres, una virada): se faràn també uns temps excepcionals, lògic és, doncs, preveure que en les regates de Campionat d'Espanya que tindran lloc per Pasqua, hi haurà, probablement, sorpreses. Els fets diràn si tenim o no tenim raó.

El mateix diumenge passat se botà al aigua en el R. C. Marítim la nova canoa a dotze remes, del C. P. de Dependents de Comerç anomenada *Carme*. La cerimònia portà un sens fi d'embarcacions de totes menes davant del Club, resultant una festa ben simpàtica.

Per lo que fa referència als de la vela també corregeren, *como no?* Tant els del Marítim com els del Club del Mar, feren de les seves. Al Marítim, guanyà l'*Orion*. Al Club de Mar, el *Ratxa*. Diumenge que ve es continuarà.

Als camps de foot-ball ensopiment absolut. Sols el *Barcelona* jugà un partit amb l'*Internacional* a qui vencé per 4 *goals* a 1. L'*Espanyol* s'entrenà a Sabadell en un camp d'herba. Avui marxa cap a Irún on (en lloc de San Sebastián, com equivocadament havíem dit) jugarà el partit final de Campionat d'Espanya amb l'*Atlético* de Bilbao. La sort els acompanyi!

Al *Pompeya* (aquell Club fundat pels frares de la Diagonal) hi hagué diumenge gran festa amb motiu de l'inauguració del camp de esports. Partit de Hockey amb el R. Polo; partit de foot-ball amb l'*University*; curses pedestres; llençament de disc... etc., etc. Fou una festa interessant de debó. Sembla mentida qu'ls instituts religiosos també hagin transigit i fomentin la cultura física! si això hagués passat deu anys enera hi hauria hagut pot-ser fins excomunió i tot. Es que'l culte al còs humà bell i armònic s'obre pas fins entre la gent més refractària. Es el retorn al *helenisme* (que diria en Peius) o bé pura vanitat decorativa? No ho sabem.

De totes maneres és un fet cada dia més evident del qual hem d'alegrar-nos.

Tancarem les presents notes amb el nou *exploit* d'en Prat, el nostre Bonin, diumenge passat al Park, qui baté el seu propi record dels 1.777 metres, en 5 m. 18 s. An aquest sí que li podríem dir en *Corredices*.

HIP

BRAUS

Si hem de seguir així no hi torno. Miri, senyor Alcalá, si vol que no li diguem embustero, canviï la redacció dels cartells, i en contes de posar:

Se correràn sis braus, sis, de la viuda Soler, pels destres Ale, Ballesters i Carpio (no Bernardo del), posi:

Se correràn als infeliços Ale, Ballesters i Carpio (no Bernardo del), per sis braus, sis, de la viuda Soler.

A sota pot posar-hi una advertència, diguem dugues:

1.ª El senyor Carpio (no Bernardo del) se compromet a fer patir als espectadors

2.ª El senyor Ale diu que'n matarà dos, però ja veuràn com seràn quatre.

S'ha acabat; si l'anunci de la correguda hagués anat així, no hi tindriem res que dir, perquè s'hauria complert el programa, i en donant-te l'ofert, ja no hi ha dret a queixar-se. El mal és que'ns anunciaren que serien els toreros qui correrien als braus, i això, vaja, senyor Alcalá.

En fi anem per un altre i miri de portar-nos al Belmonte. A veure si *vamos a ver la verdad*, a veure si és veritat allò de que cada passi és tot un discurs d'en Maura.

AIXELLETA

El número de *La Campana de Gracia*, corresponent a la setmana última, ha sigut denunciat per una auca en la qual se

—Heu setit, aquells, que han dat tot passant?
 «Les tres gràcies.»
 —Ah, sí?... Ja'ls conec, dòna; no tenen cap quarto. Ells són «Els dos no hi ha de què.»

comentava humorísticament la visita d'en Dato a Barcelona. En la notificació amb que'ns ha *favorescut* el senyor fiscal, se diu que la denuncia és «por ridiculizar al Presidente del Consejo de Ministros».

Ara vegin! En quin país vivim, que no's pugui fer broma ni amb un president de ministres, que és la cosa més ridiculitzable del món.

Ni que en Dato fós caçador de cunills o jugués al «polo». Mai les auques havien arribat a més ni els senyors fiscals a menys.

Durant l'inoblidable huracà que'l dia 22 de febrer va passar per Barcelona, un corpulent arbre del Parc va caure al damunt d'unes instal·lacions de la col·lecció zoològica. L'efecte va ésser tremendo. Ferros torçats, tanques esbotzades, viguetes rompudes... Un petit Lovaina barceloní.

Han passat més de dos mesos... i les instal·lacions destruïdes per l'huracà segueixen de la mateixa manera, amb les seves viguetes rompudes, els seus ferros torçats i les seves tanques esbotzades.

—I doncs— diràn vostès,—que no se'n cuida ningú d'allò? Per què serveix aquest senyor Darder, director suprem de la col·lecció zoològica?

Ah, senyors!... Aviat ho tenen dit vostès. El senyor Darder no pot entretenir-s'hi amb aquestes tonteries. Té altres feines més importants, de més alta transcendència, que absorveixen la seva atenció.

«Para ultimar—diu un diari—la organizació de la fiesta del pez, que ha de celebrarse en Ripoll el 9 de mayo, ha salido para dicho punto el señor Darder, director del Parque Zoológico.»

Si al menys, ja que'l senyor Darder va allí a organitzals'hi *fiestas del pez*, els veïns de Ripoll fossin tan amables que vinguessin aquí a arreglar-nos els desperfectes que'l vent va ocasionar en les instal·lacions que'l senyor Darder, per servir-los an ells, deixa abandonades!...

En Muley Hafid ha traslladat la seva residència a una torreta del Passeig de la Bonanova, terme de Sarrià.

Amb tal motiu els sarrianencs no hi veuen de cap ull. L'altre dia, l'alcalde i els representants de les forces vives anaren a oferir-li els seus respectes.

Fou una solemnitat emocionant, corprenedora.

Al sortir, el secretari Sans i Buigas ho deia:

—D'ençà del *Xic de les Barraquetes*, no hi ha hagut personatge més popular a Sarrià.

Ja era hora!

«El paviment de la Rambla de les Flors s'està arreglant amb extraordinària activitat.»

Amb extraordinària activitat?...

Ai, ai, ai, pobres de nosaltres!

Primer ens queixavem de massa calma; ara ens haurem de llamentat per massa activitat.

Perque aquí les feines que's fan depressa s'acostumen a fer malament.

Guerra a les mosques!

El Laboratori Provincial d'Higiene ha publicat les bases d'un Concurs de Cartells, al qual poden concórrer tots els artistes.

Es concedeixen dos premis, un de cent duros i altre de cinquanta al millor projecte artístic basat amb el lema: *Guerra a les mosques!*

Cada cartell ha de dur el següent redactat: «Laboratori Provincial d'Higiene de Barcelona.—Per higiene, per estètica, per comoditat, per dignitat, guerra a les mosques!»

Després anirem pels mosquits.

EL BOTIGUER BENÈFIC

—Tres duros la butaca?... Malaguanyats!
 —Són pel «Ropero de Santa Brígida», dòna. I com que després hauràn de comprar roba, tornaran a venir a casa.

Que's preparin els catorze membres de la Joventut Maurista.

Són admirables aquests anglesos!...
 Bé'ls en dona de mal-de-caps la ditxosa guerra; bé en tenen d'amoïnos i preocupacions de totes classes i calibres...
 Doncs, a pesar d'això, encara els queda temps i humor per a dedicar-se al contrabando.

El passat dissabte un vapor de l'Arrendataria va atrapar davant de Vilanova i Geltrú un falutxo carregat de tabaco que, com ja pot suposar-se, no havia sigut comprat a cap estanc.

El barquet, que per més senyes es diu el *Bienvenido*, perteneix a la matrícula de Gibraltar i arbolava la bandera anglesa.

Què s'hi farà!... Gangues de l'ofici!

Això, de tots modos, haurà demostrat a la rossa Albió que no és veritat, com diu ella, que tot el mar sigui séu.

Per lo menys, davant de Vilanova i Geltrú, encara en queda un trocet en poder de l'Arrendataria.

Des de'l pròxim diumenge hi haurà a les places de toros de Barcelona una policia especial encarregada de detenir a tots aquells que insultin als representants del governador, que presideixen les corrides.

Ja se'ls en gira de feina!

Perque una de dues: o es deixa insultar a tot-hom o s'acaba la *afición* en quatre dies.

Per què servirien les places, sino per contrarrestar la propaganda de la Lliga del Bon Mot?

A la barriada de Sans s'hi ha instal·lat una tribu de gitanos.

Els veïns estàn tant esverats que han demanat l'auxili de la policia per a treure'ls d'aquells camps.

La gent de Sans s'ho pren molt a la valenta.

Els veïns de la plaça de Sant Jaume fa anys que la sofreixen la tribu de gitanos... i no's queixen.

NOTES DE CASA.

La Sala *Aeolian* ha tingut la finesa d'enviar-nos invitacions per als concerts (recitals) que ha organitzat amb motiu de provar els magnífics pianos-pianolas de la seva fabricació.

Tantes mercès.

Lo que ha passat a l'Ajuntament és completament semblant a lo que passa en les places de braus. El públic va manar que's canviés una sort i el senyor president va dir que no.

—No lo entiendo!

—No lo entiendo!

—Sí, que lo entiendo!

—No!

—Sí!

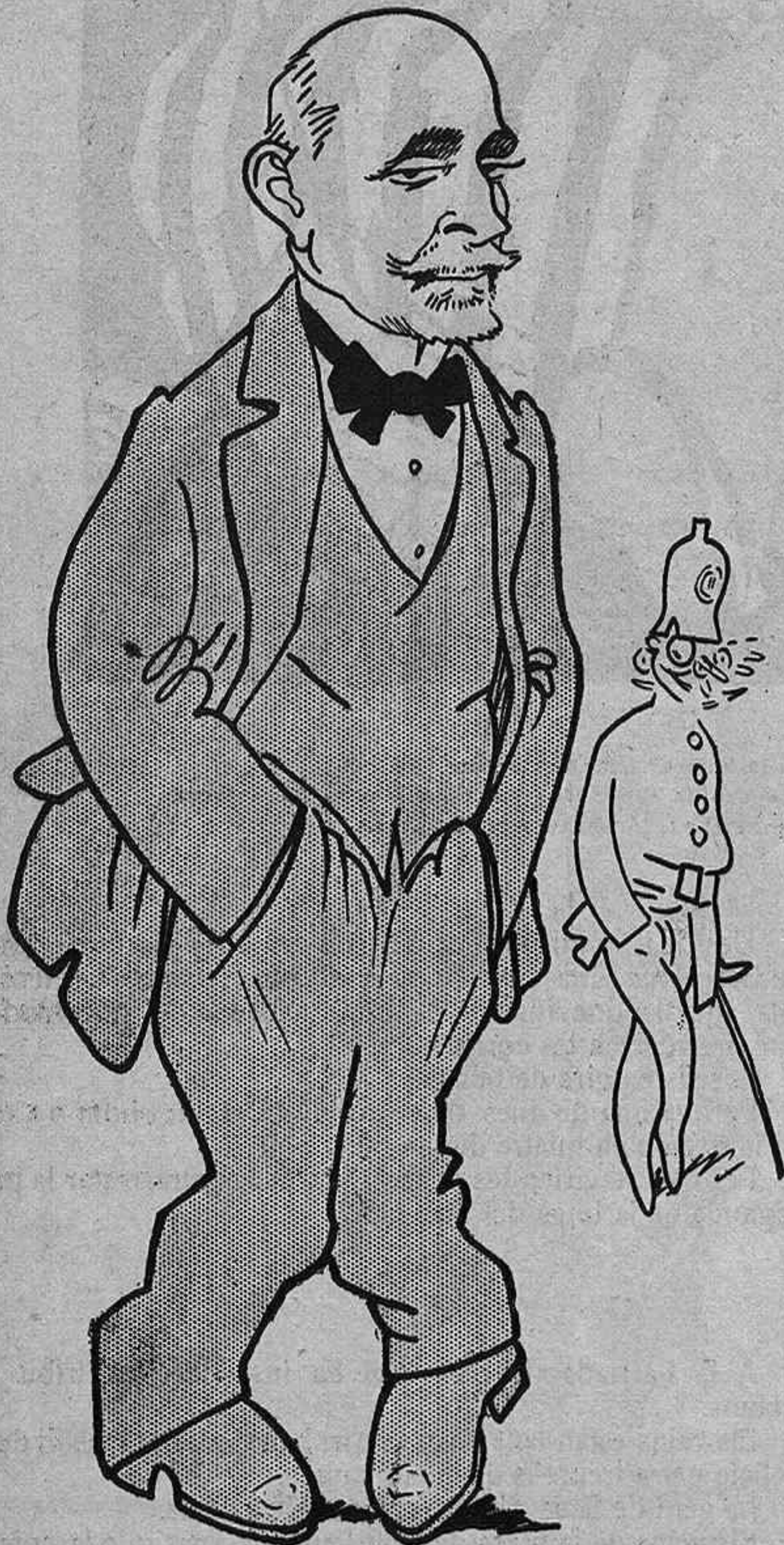
—No, no i no!

—Bestia bruta maleïda!

—Cavall d'escombriaire!

Els que deien «que no» eren més, i el senyor batlle, don Guillem de Boladeres, va quedar si cau no cau.

Ara veurem si pot sortir-se'n; està molt greu, però és allò,

EL MILLOR CANDIDAT

—Un alcalde popular, necessiten?... Qui més indicat que jo, que soc l'home de les cabres?

Déu hi faci més que nosaltres. De moment se'n va a pendre els aires de Madrid. També hi és l'Andrade.

Volverán las oscuras golondrinas?

Tant de bò que no, i si amb elles filava el fiscal de S. M. això seria pa i beure.

Veritablement som un país d'ànima ben meridional. Sintetitzem en una persona, l'última coneguda, tota una pila de valors espirituals.

A Madrid ha arribat una ballarina belga. Doncs, bé, d'ençà de la seva arribada, Bèlgica ja no és ni en Mæterlinck, ni el rei Albert, ni en Veraeren; Bèlgica es Pelyne Verlist, la primera ballarina del «Teatre de la Moneda» de Brussel·les. Així ho diu la premsa de Madrid i la de Barcelona.

Fins hem llegit:

«Sus hermanos la recuerdan al contemplar la palidez agónica de un soldado pronto a expirar...»

Mare de Déu!... Mare de Déu!... Què diríem nosaltres si a Brussel·les s'hagués escrit en serio:

«Tots els soldats espanyols que moren al Marroc tenen aquesta exclamació als llavis: ¡Viva la Chelito!...»

En un teatre del Paral·lel, cridant al públic varen fer aparèixer un lleó al natural, servit amb unghes, melenes, brams i tot l'acompanyament feréstec. Però el públic no hi va anar-hi. L'empresari, aleshores, va fer aparèixer una dona nua...

Lleó, dona nua... quasi bé ja no'ls queda altra cosa per presentar que un bon actor o una bona comedia.

En un diari il·lustrat hem vist una fotografia d'en Maura voltat d'uns quants joves. L'epígraf diu: «El senyor Maura amb els joves organitzadors de la seva conferència.»

¡Coses de criatures i tant xibarrí! Es lo que diuen que va murmurar en Romanones al sapiguer la notícia: *Quien con chicos se acuesta...*

Fa una setmana que'ls ecoïstes dels diaris barcelonins ja no parlen de la Tórtola Valencia! Com que ja han començat l'arreglo de la Rambla, i la guerra és una cosa molt gastada, em sembla que aviat els ecoïstes deixaràn la ploma *por cesación en el negocio*.

Portant flors a una tomba on reposen les cendres d'una artista hem anat al cementiri. Com que som pobres i alegrets hem pres el tramvia. A mig camí ens han fet baixar i hem tingut que caminar pel rocam, pel fang, saltant sots, uns 200 metres...

—Què és això?—hem preguntat.

—Res—ens han dit—com que a Barcelona no hi han catàstrofes, fem aquestes obres per a que ens fem l'il·lusió de lo que fóra un accident d'aquests en que moren i moren les persones víctimes dels sotrats de terra, dels enfonzaments, dels topaments de trens...

Oh, la caritat!

Una captaire arriava a un pobre paralític en un carretonet. Un senyor li fa caritat i li diu:

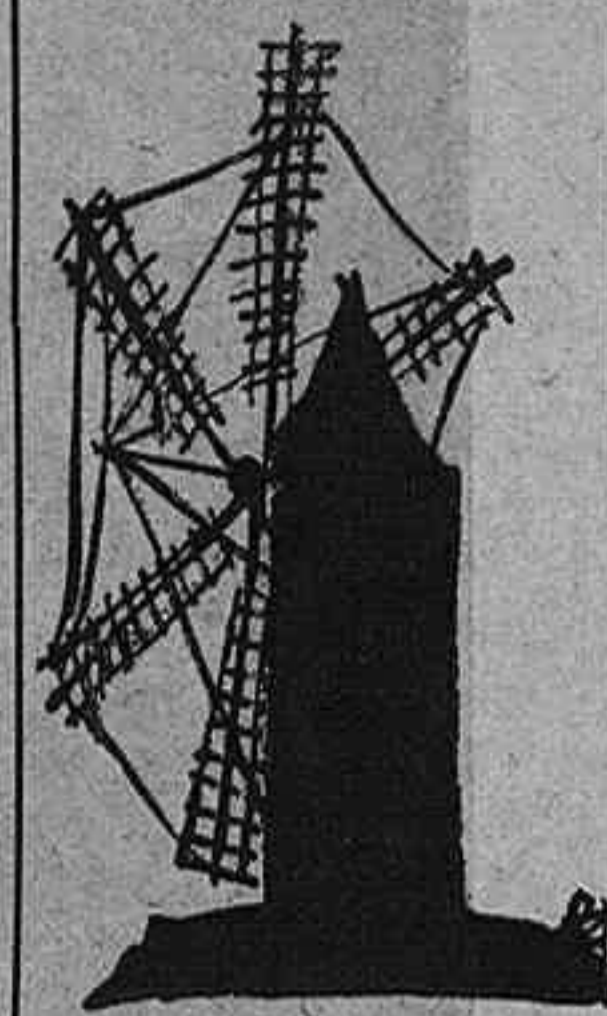
—Ho deveu tenir molt pesat, arriar aquest carretó tot el sant dia?

—Si fós tot el dia, és clar—respon la dona;—però ens ho canviem. Quan joestic cansada em fico a dins, i aleshores el meu home m'arria a mi.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

El català de "La Mancha"

Novela de SANTIAGO RUSIÑOL

Llorejada amb el

PREMI FASTENRATH 1915

Un tomo 8.º luxosament imprès
sobre magnífic paper de fil marca «Guarro»

4 pessetes

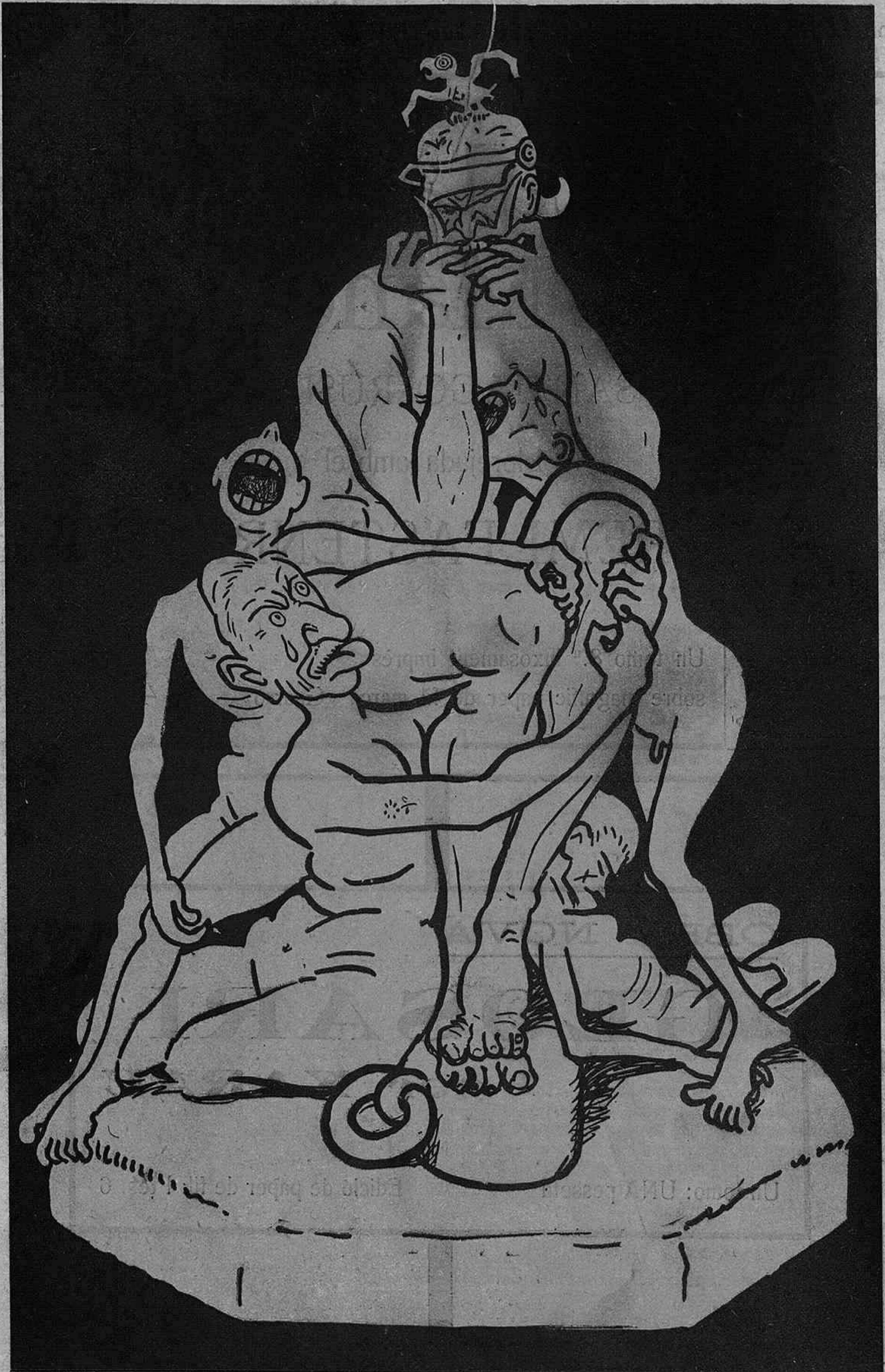
OBRA NOVA

GLOSARI per XARAU

Un tomo: UNA pesseta

Edició de paper de fil: Ptes. 6

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

ESCULTURES CÉLEBRES

“Ugolino i els seus infants”
(Alegoria de la Fam, en terra culta)